

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Betwist bestuur in Rotterdam: een bestuurskundige heranalyse

Poel, J.W. E. van de

Citation

Poel, J. W. E. van de. (2023, January 26). *Betwist bestuur in Rotterdam: een bestuurskundige heranalyse*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3514026>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3514026>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

BETWIST BESTUUR in Rotterdam

< een bestuurskundige heranalyse >

*Ter nagedachtenis aan
Bram Peper*

Sjef van de Poel

Geprint door: Ipskamp Printing, Enschede

© 2022 Sjef van de Poel

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the author.

ISBN 9789464730029

BETWIST BESTUUR IN ROTTERDAM

< een bestuurskundige heranalyse >

Proefschrift

ter verkrijging van

de graad van doctor aan de Universiteit Leiden,

op gezag van rector magnificus prof.dr.ir. H. Bijl,

volgens besluit van het college voor promoties

te verdedigen op donderdag 26 januari 2023

klokke 16.15 uur

door

Josephus Wilhelmus Eulogius van de Poel

geboren te Leiden

in 1952

Promotoren: prof.dr. P.E.W.M. Tops (Universiteit Leiden)
 prof.dr. P.T. van de Laar (Erasmus Universiteit Rotterdam)

Copromotor: dr. A. Cachet (Erasmus Universiteit Rotterdam)

Promotiecommissie:

prof.mr.dr. E.R. Muller, voorzitter (Universiteit Leiden)

prof.dr. C.F. van den Berg (Universiteit Leiden; Rijksuniversiteit Groningen)

prof.mr.dr. G. Boogaard (Universiteit Leiden)

prof.dr. M.J.G.J.A. Boogers (Universiteit Twente)

dr. J.J.C. van Ostaaijen (Tilburg University)

prof.dr.ing. G.R. Teisman (Erasmus Universiteit Rotterdam)

prof.dr. S.L. Kuipers, secretaris (Universiteit Leiden)

INHOUD

9		<u>Inleiding</u>
13	1.	<u>Samenvatting ‘Betwist Bestuur’</u>
13	1.1	Introductie bestuurshistorisch onderzoek
14	1.2	Wijkraden in Rotterdam (1947-1968) - Een grotere betekenis voor wijkraden - Tweespalt tussen wijkraden en sociale wijkopbouworganen - Pacificatie - Conclusies
18	1.3	De aanloop naar het deelgemeentebestel (1968-1973) - Contouren van het nieuwe deelgemeentebestel - Het nieuwe deelgemeentebestel van start - Conclusies
21	1.4	De opbouw van de deelgemeenten (1973-1991) - Deelgemeenten of wijkraden-nieuwe-stijl - Discussie over bestuurlijke decentralisatie in Rotterdam - Het Nieuwe Rotterdam - De afronding van het deelgemeentebestel - Conclusies
34	1.5	Deelgemeenten in stadsprovinciaal perspectief (1991-1997) - Van deelgemeenten naar gemeenten-nieuwe-stijl - Het referendum over de stadsprovincie Rotterdam - De Gemeentewet gewijzigd
36	1.6	Deelgemeenten geherwaardeerd (1997-2002) - Verbetering Rotterdams bestuur - Complementair bestuur - Dualisering van het (deel)gemeentebestuur
40	1.7	Deelgemeenten onder druk (2002-2010) - De entree van Leefbaar Rotterdam in de gemeenteraad - De deelgemeenten en het ‘Leefbaar-college’ - Deelgemeentebestel ter discussie - Een mislukte college-notitie - De ingreep van burgemeester Ivo Opstelten - Nieuwe kansen voor de deelgemeenten - Een nieuwe ingreep van burgemeester Ivo Opstelten - We kunnen zoveel beter
49	1.8	De teloorgang van de deelgemeenten (2010-2014) - Goede voornemens - Landelijke visie op deelgemeenten - Wetsontwerp afschaffen deelgemeenten - Reacties van Amsterdam en Rotterdam - Parlementaire behandeling van het wetsontwerp - Van deelgemeenten naar gebiedscommissies
56	1.9	Conclusies
61	2.	<u>Theoretisch kader</u>
61	2.1	Inleiding
61	2.2	De scheiding tussen twee beleidswerelden
64	2.3	Het begrip ‘beleid’ - De beleidsdefinitie

		- <i>Het begrip 'beleidstheorie'</i> - <i>Verschillende bestuurskundige visies op beleid</i> - <i>Beoordeling van beleid</i> - <i>Incrementalisme en mixed scanning</i> - <i>Slot</i>
73	2.4	De drie bestuurskundige modellen in kort bestek
75	2.5	Het fasenmodel - <i>Verfijning van de fasen</i> - <i>De rationele benadering in het fasenmodel</i> - <i>Nadere analyse van het fasenmodel</i> - <i>Concluderende beschouwing</i>
82	2.6	Het stromenmodel - <i>Het garbage can-model</i> - <i>Het stromenmodel van Kingdon</i> - <i>Kritiek op het stromenmodel</i> - <i>Concluderende beschouwing</i>
92	2.7	Het rondemodell - <i>Het rondemodell</i> - <i>Kritiek op het rondemodell</i> - <i>Concluderende beschouwing</i>
97		Schematisch overzicht onderzoeksmodellen
98	2.8	Concluderend resumé - <i>Inleiding</i> - <i>Het fasenmodel</i> - <i>Het stromenmodel</i> - <i>Het rondemodell</i> - <i>Gevolgtrekkingen voor aanvullend bestuurskundig onderzoek</i>
105	3.	<u>De toepassing van het fasenmodel</u>
105	3.1	Inleiding
107	3.2	Cyclus 1 'Onvervulde verwachtingen' (1947-1961)
111	3.3	Cyclus 2 'Tweeling-compromis' (1961-1968)
114	3.4	Cyclus 3 'Lood-om-oud-ijzer-pacificatie' (1968-1970)
116	3.5	Cyclus 4 'Een bescheiden start' (1970-1975)
121	3.6	Cyclus 5 'De list van Van der Have' (1975-1979)
123	3.7	Cyclus 6 'Deelgemeenten ter discussie' (1979-1986)
126	3.8	Cyclus 7 'Afronding van het deelgemeentebestel' (1986-1993)
129	3.9	Cyclus 8 'De vervlogen droom' (1993-1997)
131	3.10	'Optimalisering van het deelgemeentebestel' (1997-2002)
133	3.11	Cyclus 9 'De Carthago-strategie' (2002-2005)
136	3.12	Cyclus 10 'We kunnen zoveel beter' (2006-2010)
142	3.13	Cyclus 11 'Teloorgang der deelgemeenten' (2010-2014)
147	4.	<u>De toepassing van het stromenmodel</u>
147	4.1	Inleiding
147	4.2	Koppelingsmoment 'Bestuurlijke vernieuwing' (1946)
149	4.3	Koppelingsmoment 'Bestuurlijke impasse' (1961)
152	4.4	Koppelingsmoment 'Pacificatie' (1968)
155	4.5	Koppelingsmoment 'Democratisering openbaar bestuur' (1972)
158	4.6	Koppelingsmoment 'Een politieke list' (1977)
160	4.7	Koppelingsmoment 'Referendum' (1995)
163	4.8	Koppelingsmoment 'En zo gaan we dat (niet) doen' (2005)
167	4.9	Koppelingsmoment 'Verstoorde verhoudingen' (2009)

172 4.10 Koppelingsmoment 'De helpende hand' (2010)

175 **5. De toepassing van het rondenmodel**

175 5.1 Inleiding

175 5.2 Beleidsronde 1 'Proloog' (1941-1947)

176 5.3 Beleidsronde 2 'Dispuut' (1952-1961/1962)

179 5.4 Beleidsronde 3 'Pacificatie' (1961/1962-1968)

180 5.5 Beleidsronde 4 'Aanzet' (1968-1970)

181 5.6 Beleidsronde 5 'Start' (1970-1973)

183 5.7 Beleidsronde 6 'De list' (1973-1977)

184 5.8 Beleidsronde 7 'Nieuwe pacificatie' (1977-1979)

185 5.9 Beleidsronde 8 'Plan 2' (1979-1982)

187 5.10 Beleidsronde 9 'Afronding' (1986-1991)

190 5.11 Beleidsronde 10 'Stadsprovincie' (1991-1970)

192 5.12 Beleidsronde 11 'Verbetering' (1997-2002)

194 5.13 Beleidsronde 12 'Opgevoerde druk' (2002-2005)

196 5.14 Beleidsronde 13 'Groeidend onbehagen' (2006-2010)

199 5.15 Beleidsronde 14 'De allerlaatste ronde' (2010-2014)

203 **6. Conclusies**

203 6.1 Algemene conclusies

- *Object van onderzoek*
- *Verschillende typen onderzoek*
- *Drie tijdsperiodes*
- *Een niche beleidswereld*

211 6.2 Conclusies ten aanzien van het fasenmodel

- *Conclusies van algemene aard*
- *Premisses*
- *Fasenverloop en rationaliteit*
- *Samenvattend overzicht toepassing fasenmodel*
- *Slotconclusies*

221 6.3 Conclusies ten aanzien van het stromenmodel

- *Het stromenmodel in een niche beleidswereld*
- *Beperkingen in het stromenmodel*
- *Samenvattend overzicht toepassing stromenmodel*
- *Slotconclusies*

231 6.4 Conclusies ten aanzien van het rondenmodel

- *Conclusies van algemene aard*
- *Actoren en spelers*
- *Cruciale beslismomenten*
- *Dynamiek in een beleidsronde*
- *Radiostiltes in het rondenmodel*
- *Samenvattend overzicht toepassing rondenmodel*
- *Slotconclusies*

241 6.5 Slotbeschouwing

- *Inleiding*
- *Beschikbaarheid van empirische gegevens*
- *De bestuurskundige modellen vergeleken*
- *Toevoegende inzichten van uit de bestuurskundige modellen*
- *De bestuurskundige heranalyses versus de bestuurshistorische analyse*
- *Bestuurskundig 'periodiek systeem'*

255 7. **Epiloog – Wie heeft de macht?**

263 **Samenvatting**

269 **Summary**

275 **Bronnen en literatuur**

289 **Curriculum vitae**